

ועדת גורן

פרוטוקול

ישיבת אחה"צ מיום 4.2.2010

נוכחים: חברי הועדה:

כב' השופט (בדימוס) אורי גורן, יו"ר הועדה

מר אביגדור קהלני

כב' השופט (בדימוס) ד"ר גבריאל קלינג

פרופ' יוסי תמיר

פרופ' ערן דולב

גב' אסתר דומיניסיני

משקיף מטעם משרד האוצר:

גב' ליאת נקריטין

משקיף מטעם צה"ל:

מר יצחק פוקס

משקיף מטעם משהב"ט:

גב' נחמה פרלמן

מרכז הוועדה:

מר אביהו דיסטלמן

הופיעו בפני הוועדה:

רב גונדר בני קניאק – נציב שב"ס

נוכחים:

סגן גונדר פרומית כהן, עו"ד- רע"ן תכנון

שכר וגמלאות

גונדר משנה ברגור- עוזר ניצב שב"ס

מר קותי מור- ראש אגף שיקום

מר זאב ויסמן- סגן ראש אגף שיקום

מר זאב פיינר- דובר הוועדה

גב' טל שמאי- מזכירת הוועדה

מר אבנר גולן- נציג ארגון נכי צה"ל

מר זאב גרינברג

א. גורן, יו"ר: רב גונדר בני קניאק, נציב שב"ס, אורח הוועדה, אחרון אחרון חביב להיום. אנו מודים לך שהגעת, נבקש ממך סקירה בנושאים של הוועדה, אתה כבר יודע מה בדיוק סדר היום של הוועדה, מה המנדט של הוועדה, ולאחר מכן, ברשותך, נשאל שאלות הבהרה, אם תהיינה.

רב גונדר בני קניאק, נציב שב"ס, מופיע בפני חברי הוועדה

בני קניאק: אחר צהריים טובים לכולם, חברי הוועדה, השופט. אני ביקשתי להופיע בפני הוועדה בהתאם למסמך ששלחת, כי חשוב לי מאוד לנסות ולייצג את הארגון שאני עומד בראשו, ולנסות ולשכנע, כמובן, את חברי הוועדה בדברים שאני הולך לומר. הדברים שאני הולך לומר, בגדול, הם כאלה: 1. שב"ס ארגון בטחוני, הזרוע החמישית ולא 'הזרוע האחרת' במדינת ישראל, שעוסקת בבטחון. אני אנסה להוכיח את הדברים במהלך הדברים שלי. אני אומר שבשב"ס משרתים סוהרים ובהקשר לסוגיות שעומדות בפני הוועדה, שהמאפיינים התעסוקתיים שלהם הם מאפיינים ייחודיים. ואני אומר, בסוף הדברים שלי – ולצורך העניין, כל החלטה שתפול בהקשרים של ארבעת הארגונים הנוספים, קרי: צבא, משטרה, שב"כ ו'מוסד', מבחינתי שיחולו גם על שב"ס. אני אנסה במהלך הדברים, להוכיח שהארגון שאני עומד בראשו, הוא ארגון בטחוני לכל דבר ורמת הסיכון של הסוהרים לא פחותה מרמת הסיכון של חיילי צה"ל, של שוטרי משטרת ישראל או של גורמים בטחוניים אחרים. החלק הראשון של הדברים שלי, מנסה לתת איזושהי תמונה – השקף הראשון מנסה להבהיר את המהפך שעבר שב"ס בשנים האחרונות. המהפך הזה, בעצם, לקח ארגון שעסק בטיפול באסירים פליליים עד לפני כ-4 או 5 שנים, והפך להיות לארגון הכליאה הלאומי של מדינת ישראל. דהיינו, כל מתקני הכליאה של צה"ל, שהיו בעבר באחריות

הצבא והוחזקו ע"י חיילי צה"ל – הן חובה, הן קבע והן מילואים –
נמצאים היום ברשותו של שב"ס.

א. גורן, יו"ר: כלא 6, כלא 4!?

בני קניאק: לא, לא. הבתי סוהר הביטחוניים של המחבלים: 'קציעות', 'מגידו',

'עופר' כל המתקנים שהוחזקו, לצורך העניין, ע"י חיילים, מוחזקים
לצורך העניין ע"י אנשים מכוחות הבטחון שצבע מדיהם שונה. כל
המתקני כליאה של משטרת ישראל, שהיו בעבר באחריות משטרת
ישראל, הועברו לשב"ס בשנים האחרונות.

א. גורן, יו"ר: כולל אבו-כביר?

בני קניאק: אבו-כביר, קישלה,

א. גורן, יו"ר: יחידת 'נחשון' בבתי משפט?

בני קניאק: בוודאי, שאתה בהחלט מכיר. זאת אומרת, אם אני מנסה לסכם את
המהלך הזה, שהוא מהלך אסטרטגי לאומי, בעצם בתוך המתקנים של
שב"ס ותחת האחריות של הארגון הזה, קיימים משימות שבוצעו עד
לאחרונה באחריות חיילי צה"ל. וכשמדברים על המשקל ועל המשמעות
של בתי הסוהר במדינת ישראל, צריך להבהיר ולחדד, לומר שאנחנו
אחראים על חלק משמעותי מאוד מהבטחון הלאומי של מדינת ישראל
בהקשר של האסירים הביטחוניים, וברגל השניה אחראים על הבטחון
החברתי, בהקשר של האסירים הפליליים.

פריסת מתקני הכליאה של שב"ס – יש לנו כ-32 מתקנים. לאחר כינוס
כל המתקנים שהועברו מהמשטרה ומצה"ל אלינו, כ-18 מהמתקנים
(מתוך ה-32 מתקנים) שיש בהם אסירים בטחוניים. זאת אומרת, רוב-
רובם של המתקנים בשב"ס הם מתקנים משולבים, שיש בהם – או
שהם אסירים בטחוניים באופן מוחלט, כדוגמת 'קציעות', 'עופר',
'מגידו', 'גלבע' 'דמון', או בתי סוהר שיש בהם ערבוב של אסירים
בטחוניים ואסירים פליליים.

הסיבה לכך נובעת מהעובדה שזה מקל עלינו את התפעול ...

כפי שאתם רואים במפה, חלק מבתי הסוהר של שב"ס נמצאים בגבולות ישראל, אם זה מצריים (אתם רואים את הכתמים של 'קציעות'), במרכז הנגב, אם זה 'נפחא' ברמון, אם זה 'מגידו' שנמצא על קו הגבול, 'עופר' שנמצא ממש מעבר לגבול בשטח היו"ש.

אגב, יש הגדרה בשב"ס למתקנים הללו, אנחנו קוראים להם 'מתקנים לוחמניים'. ... לכן אנחנו מתייחסים למתקנים האלה כמתקנים בעלי רמת סיכון או איום מאוד גבוהים.

א. גורן, יו"ר: 'חרמון' ו'צלמון' הם לא ביחד?

בני קניאק: הם בקובץ אחד, אבל הם בצפון והם שני בתי סוהר פליליים.

צריך לומר שאנחנו מחזיקים גם חיילים בתוך בתי הסוהר, כאסירים. יש כלל שאומר, שאחרי תקופה מסויימת חייל שיושב במאסר שהוא מאסר ממושך, עובר לאחריות שב"ס.

אני אספר לכם סוד (שגם פורסם בעבר בתקשורת), שהיתה כוונה

להעביר את מתקני הכליאה של הצבא לאחריות שב"ס.

יש לנו היום, מעבר לכך, כלואים שמוחזקים אצלנו, שהם כלואים 'קצרים' שהם עוזרים לנו בעיקר בתפעול בתי הסוהר. אבל זו קבוצה של מספר עשרות וזה לא דרמטי.

קצת נתונים על האסירים בשב"ס: יש לנו ב'עוגה' כפי שאתם רואים, כ-

17, כמעט 18 אלף אסירים פליליים מכל הסוגים, ולמעלה מ-7,000

אסירים בטחוניים.

א. גורן, יו"ר: 'אסירים' כולל מעצרים?

בני קניאק: הכל. כל הסוגים: מעצרים, פיקוח אלקטרוני, בקיצור כל אדם שיש

החלטה שיפוטית שקשורה במאסרו, נמצא ברשותנו. כפי שאמרתי,

למעלה מ-7,000 אסירים בטחוניים. יכולת קליטה שלנו היא למעלה מ-

10,000. היו שנים שבהם היו מספרים כאלה בתוך שב"ס.

כפי שאתם רואים, בהקשרים של האסירים הביטחוניים, אנחנו

מחזיקים מכל סוגי האסירים – ג'יהאד, חאזה, פאתח, חמאס ואחר

(מציג מספרים במצגת). כל המספרים האלה באים לידי ביטוי בסוגי האסירים שאנחנו מחזיקים. ... אם אתה מחבר או מצרף את כל שנות המאסר או את מאסרי העולם של האסירים הביטחוניים, מדובר בעשרות רבות.

אם אני אדבר קצת על האסירים הפליליים, אז גם שם, אוכלוסית האסירים הפליליים היא אוכלוסיה מ'הכבדות' ביותר בשב"ס. ... אבל כ-500 אסירים מתוך האסירים שיושבים היום בבתי הסוהר, הם אסירים מארגוני הפשיעה שהובלו לבתי המאסר או לבתי הסוהר, בעקבות פעילות אינטנסיבית,

..... א. גורן, יו"ר:

לא הכנסתי פה את כולם. כפי שאתה רואה, גם האסירים הביטחוניים וגם האסירים הפליליים – היא משמעות שרמת הסיכון בה מאוד מאוד גבוהה.

בני קניאק:

דהיינו, אם שוטר או חייל נפגע עם מחבל בנקודת האירוע, והסיכון של האירוע שהיא כמובן כשהמחבל נמצא עם נשק, הוא נמצא עם יכולת לחימה, הסוהר שלי נמצא 24 שעות ביממה, 365 יום עם האנשים האלה. וצריך לראות את רמת הסיכון שנובעת כתוצאה מהחזקת האנשים הללו בתוך בתי הסוהר.

כמה משפטים על הסגל של שב"ס – קודם כל תנאי הגיוס שלנו, הם תנאי גיוס מחמירים וגבוהים, כשכל המתגייסים לשב"ס הם ברמת רובאות 5 לפחות, בוגרי צה"ל, לאור העובדה או לאור הדרישות המבצעיות של שב"ס הן מאוד גבוהות, ומחייבות רמת מיומנות ויכולת לחימה מעבר ל- בוא נגיד פקיד ממשלתי, בכל מקום אחר.

השב"ס מוכר ע"י צה"ל כיחידת מילואים, דהיינו סוהרים שמשרתים בשב"ס מועברים ליחידה הזאת, והם בעצם, כפי שמבוצע מול המשטרה לדוגמא, משרתים 14 יום בשנה עפ"י שמ"פ צה"ל. וכמובן שבעת חירום, (הדוגמא האחרונה היתה אירועי 'עופרת יצוקה'), כי היה ברור

לצה"ל שאם לא יהיו סוהרים בבתי הסוהר, אז לא יהיה מי שישמור עליהם. זאת אומרת, התובנה הצבאית אומרת, שסוהר הוא חלק מהמערך הבטחוני ומהמארג הבטחוני שיאפשר את קיומו של הבטחון הלאומי של ישראל.

צריך להבין, שבמצבי חירום רמת הסיכון בעיקר מהאסירים הביטחוניים, עולה באופן דרמטי, והיכולת שלהם לבצע פעילות כנגד הסוהרים, גדלה באופן משמעותי. כשאתה בא ומנסה לבחון מה ההבדלים בין חייל, שוטר וסוהר, לבין עובד מדינה רגיל – כי הרי ניתן לשאול: אתם יכולים להיות עובדי מדינה. אז אנחנו לא עובדי מדינה, וקודם כל אנחנו ארגון צבאי או סמי-צבאי עם מדים, ולסוהרים שלי יש סמכות שימוש בנשק והם נושאים במהלך תפקידם, על המגדלים או בהיקף של בתי הסוהר, נשק כדי להגן גם על בריחה וגם על תקיפה; יש להם סמכויות של עיכוב, מעצר וחיפוש בכניסה וביציאה, כמו שוטרים; יש להם סמכות שימוש בכוח, אבל ברחוב אסור להם?

א. גורן, יו"ר:

בני קניאק:

לא, לא. אני אחדד את זה: יש להם סמכות של עיכוב, מעצר ומאסר בכניסה וביציאה מבית הסוהר, יש להם בוודאי על האסירים או בני משפחותיהם, ויש מקומות מיוחדים שבהם יש להם סמכות – לדוגמה יחידת 'נחשון' בבתי המשפט, יש להם סמכות; יחידת 'מצדה' יש לה בכל מיני משימות; יחידת 'דרור' שזו יחידת הטיפול בסמים אצלנו,

א. גורן, יו"ר:

בני קניאק:

אז היחידה מקבלת את ההסמכה, או ההסמכה אישית ל, הסמכה של היחידה או כל מי שהוא שותף ביחידה, מקבל הסמכה אישית אבל היא בהקשר של היותו חבר יחידה. כמובן שחלים על הסוהרים חובות משמעת חמורות, עונשים שהם עונשים דומים מאוד לחקיקה הצבאית: ריתוק, מחבוש; אנחנו לא כפופים לחוק שעות העבודה ומנוחה כפי שנהוג בקרב עובדי המדינה. זאת אומרת, סוהר שלי אני יכול להפעיל אותו כמה שעות שאני צריך,

לצורך כל משימה. הוא כמובן אינו מקבל תגמול על כך; יש איסור התארגנות ואיסור שביתה, כפי שיש בכוחות הבטחון האחרים; ואין יחסי עובד ומעביד עפ"י החוק. זאת אומרת, אם אתה מנסה לנתח את כל הדברים שאמרתי כרגע, ברור לחלוטין שסוהר הוא הרבה יותר דומה לחייל או לשוטר, מאשר לעובד מדינה.

א. גורן, יו"ר: אני הייתי שם את הסעיף האחרון בתור סעיף ראשון, שאין יחסי עובד-מעביד, זה העיקר, והיתר נובע מכך.

בני קניאק: ההיפך, כפי שאמרת 'אחרון אחרון חביב', אז בחרתי לשים את הפאנצ' (מציג שקף) יש פה בעייתיות בשקף הזה. אני אומר מה כתוב בשקף הקודם.

השקף הקודם מבטא את הנתונים של שנת 2009 בנושא מסוכנות הסוהרים ברמה האישית. אני לא חושב שיש משרד ממשלתי במדינת ישראל, שיכול להגיד שיש על האנשים שלו, ... ידיעות על פגיעה בהם. ואני אתן דוגמאות על ידיעות כאלה.

....

הדוגמאות שמוצגות לכם כאן, של אירועים פיזיים (כי קודם דיברתי על מידע בעיקר), לפני כשבוע יוצא נער-ילד של קצין שב"ס מיחידת 'נחשון' לחצר הבית, ומוצא חפץ. הוא בתמימותו מרים אותו (זה פורסם בתקשורת) החפץ הוא כמובן רימון יד, ועל הרכב של אותו קצין שב"ס כתוב "רצח בפעם הבאה" (אני מדבר על אירוע חדש, מלפני שבועיים), אירועים דומים של הצמדת רימונים לדלת של קצין מודיעין; איומים על לוחם 'נחשון' באמצעות גרון; שריפה של רכב של מנהל אגף בבית סוהר 'אוהלי קידר', ועוד כהנה וכהנה. האנשים שלנו מאויימים כיהם מתחככים עם אסירים בטחוניים, עם אסירים פליליים ורמת הסיכון שלהם שונה לחלוטין מכל רמת סיכון של גורמים אחרים במגזר הציבורי.

יש פה תמונות שהבאתי, מתקיפה של סוהר, לדוגמא. קשה לראות את זה. סוהר שהולך במסדרון, רץ אחריו אסיר בטחוני ושולף כלי מאולתר ודוקר אותו ופוצע אותו בצורה בינונית עד קשה; הצילום הבא: נסיון שחיטה של סוהר. לקחו מכסה של קונסרב, חידדו אותו, הסוהר נכנס לתוך התא לצורך ספירה של אסיר בטחוני, קפץ עליו האסיר ובגרון, כדי לחסל אותו; יש פה דוגמאות של כלים שנמצאים בחיפושים, גם של אסירים בטחוניים.

בקיצור, רמת האלימות כתוצאה מהאוכלוסיה שהסוהרים שלי מטפלים, היא רמת אלימות מאוד גבוהה. (מציג שקף) הסיכונים בעבודת הסוהר – הוא קודם כל נמצא בחיכוך מתמיד עם אסירים בטחוניים, מהווים פוטנציאל לפיגוע. כמוכן הוא בחיכוך מתמיד עם האוכלוסיה העבריינית הבכירה ביותר במדינת ישראל ואני אומר, לזכותה של המשטרה, שהצליחה באמת, בשנים האחרונות לגרום לכך שרוב ארגוני הפשיעה לא נמצאים ברחובות, ומאפשרים למדינת ישראל לחיות יותר בשקט. יחד עם זאת, זה ברור לחלוטין שהקושי של אותה אוכלוסיה מועברת אליי, ואני והסוהרים שלי הם אלה שצריכים לטפל בהם. יש רמת מתח ושחיקה שהסוהר נמצא בה, שהן מהגבוהות ביותר בקרב ציבור העובדים בישראל.

(מציג שקף) הבאתי לכם פה ממש תקציר של כמה דברים שקשורים במחקרים שנעשו על סוהרים: בישראל, סוהרי שב"ס דיווחו על יותר סימפטומים שקשורים ללחץ לעומת אנשי משטרה כחולה. זה מחקר שנערך ב-2003. אגב, כל המחקרים האלה, אם תרצו, אני מוכן למסור אותם.

בארה"ב 3,5% מהסוהרים, סבלו ממחלות לב, לעומת 1.4% בקרב שוטרים או 2.1% בקרב האוכלוסיה הכללית.

במחקר השוואתי שנערך בין 26 מקצועות, סוהרים קיבלו ציונים מהנמוכים ביותר עבור בריאות פיזית. בשוודיה סוהרים סבלו מרמות גבוהות יותר של לחץ דם ומחלות לב, לעומת קבוצת ביקורת. בקיצור, יש פה מחקרים שמצביעים על כך שרמת השחיקה של הסוהר בתוך הכלא, שהיא טבעית מאוד כתוצאה מהאינטנסיביות ומהמגע הבלתי אמצעי הזה, הוא חד ערכי ואני אומר דבר שהוא לא קשור, אולי, לעניין. במדינת ישראל יש כ-7,000 אסירים בטחוניים, המספר הזה הוא מספר עצום. אין אותו לא בשוודיה, לא בארה"ב ולא בכל המקומות שנערכו בהם מחקרים בהקשר של סוהרים. אני אתן דוגמא פשוטה: יש לי היום את מתקן 'סהרונים', זה המתקן של המסתננים שמגיעים ממצריים. הגורם הראשון במדינת ישראל שנתקל באסירים הללו, זה שב"ס. הכללים הם כאלה: מסתננים כאלה מגיעים לגבול, מועברים אלינו, נקלטים בתוך בית הסוהר ותוך מספר ימים אנחנו מחוייבים להעביר אותם בדיקות רפואיות, בדיקות שחפת עם צילום, הם מועברים לבית החולים סורוקה שם הם מצולמים, ומוחזרים ע"י הסוהרים שלי. לצערי, בשנה האחרונה זיהינו מספר לא קטן של סוהרים, שחלו במחלה הזאת, מחלת השחפת. או יש להם, אני לא רופא מומחה אבל יש להם את הנגיף לפני שהוא התפרץ (אתה מכיר את זה, ד"ר דולב).

כמות ההידבקות במחלות זיהומיות בשב"ס, היא מאוד גבוהה ביחס לכל ארגוני הבטחון האחרים.
רמת הסיכון של תקיפה של חולה איידס סוהר, היא מאוד מאוד גבוהה. כך שכדי שאני אשים את התמונה הכוללת, אני חוזר ואומר, המסוכנת הזאת, היא בסופו של דבר משפיעה על ההחלטות של הוועדה היום. ואני אסיים ואומר, שמחקרים שנערכו בארה"ב, מגלים שתוחלת החיים בקרב סוהרים שאין להם אסירים בטחוניים, אני מזכיר, היא 59 כשהמוצע באוכלוסיה 75.

הממוצע של השחרור, או בוא נגיד ככה: שחרור עפ"י הכללים בשב"ס הוא 57. הממוצע הוא שחרור בגיל 50-51 כתוצאה משחיקה, וכשאתה מסתכל על תוחלת החיים של 59, זה אומר דרשני.

הבסיס החוקי של חוק השיקום, מדבר על כך שזכאות של סוהרים להיכלל כזכאים באגף השיקום – זה מבוסס על חוק שב"ס נכים ונספים, 1980, החוק בעצם משווה את מעמד הסוהר למעמד החייל. אני מזכיר, שזה היה ב-1980, שהסוהרים אז לא היו אחראיים על המערך הבטחוני! וכל המהפך שעבר הארגון הזה, חל רק בשנים האחרונות, על אחת כמה וכמה היום. הוא משווה את המעמד של הסוהר לחייל, מרחיב את הזכאות לתגמולים בשל נכות או מוות כתוצאה ממחלה שלקה בה סוהר בעת שירותו.

עפ"י החלטת הממשלה (33) המפורסמת, אני מתאר לעצמי שגם המפכ"ל דיבר עליה, היא משווה את תנאי השכר של סוהרים ושוטרים לשכר משרתי הקבע, כשהרציונאל הוא שקיים שיוויון מלא בזכויות, בין כלל המשרתים בכוחות הבטחון. זה הרציונאל החוקי.

הנתונים של הסוהרים בשב"ס – כיום מוכרים כ-1,234 סוהרים וגימלאים כנכים, ע"י אגף השיקום במשהב"ט. בפועל, 520 מהם הם מה שנקרא זוכים לתגמול ממשי. זאת אומרת, רוב-רובם כפי שאתם רואים, נמצא באוכלוסיה של ה-10% או בין ה-10% ל-20%, שהאוכלוסיות הללו נדמה לי עד 1996 זכו ומאז כבר לא, כך שלמעשה אנחנו מדברים על אוכלוסיה של כ-520 מתוגמלי משהב"ט בשב"ס.

41% מהם - אני מתאר לעצמי שהופיע פה לפני ראשי הארגונים האחרים ואתם בטח תשאלו אותי – 41% מהם הם בגין מחלות שהתפרצו, ולא כתוצאה כפי שהראיתי לכם, כתוצאה מפיצוץ רימון או מפגיעה פיזית. אבל הסברתי, כפי שהסברתי במהלך הדברים שלי, שתנאי ההחזקה והשהייה של סוהרים בתוך הכלא, שונה באופן משמעותי מאוד מתנאי השהייה של חייל או של שוטר. שוטר סוור

במשטרת ישראל עולה לניידת, עושה את עבודתו, יכול להיתקל באירוע אבל בזה נגמר העניין. הסוהר שלי, כפי שאמרתי, 24 שעות נמצא במגע פיזי עם האוכלוסיה הכי בעייתית שיש במדינה!

הפעילות שלנו, כפי שאמרתי, 24 שעות 7 ימים בשבוע, השירות שוחק, דורש פעילות יומיומית, שגרתית, חוזרת ונשנית. מטרתה, בעצם, ליצור מניעה של הפתעה וסיכול של איומים מבעוד מועד, לבריחה.

דיברתי על חשיפה למחלות. רוב הפגיעות בשב"ס הם פגיעות פחות הירואיות. זאת אומרת, אפשר לבוא להשוות ולהגיד – שמעתי מישהו אמר ברדיו לפני מספר שבועות – אתה יכול להשוות בין סוהר שנפגע כתוצאה מטריקת דלת באגף של אסירים בטחוניים, למגד שנפגע בקרב? לא. אבל אי אפשר גם לקבוע, שיש הבדל בין חייל שנפגע מטריקת דלת בקריה בת"א, לרב-כלאי בשב"ס שהניחו מטען ליד ביתו. כך שלצורך העניין, האיזון בין זה לזה מקוּזָז לטעמי.

אני לא נגד המגד שנפגע בקרב, או בוודאי לא על אותו חייל שנפגע כתוצאה מהדלת בקריה. אני לא חושב שצריך לנפנף בעניין הזה ולהפוך את הסוהרים לאיזשהו גורם או אלמנט פחות חשוב בבטחון הלאומי של מדינת ישראל.

ואני חושב שחייל, כמו סוהר, שנפגע בכושר עבודתו, צריך שמדינת ישראל תיתן את חסותה המהותית והמשמעותית כדי שיוכל להמשיך לעסוק בעבודה.

רבותיי, לא ניתן להם את הגיבוי הזה, לא יהיו לנו סוהרים. לא יהיה מי שיחזיק את האסירים הביטחוניים ויחזירו את זה לצבא. ואז בטח הם יקבלו את הגימלאות המדוברות.

שב"ס הוא חלק בלתי נפרד מכוחות הבטחון, ואני מצר על כך, שאני צריך להצטדק על זה. אני לא חושב שאני צריך להצטדק על זה. בעיניי זה ברור לחלוטין, זה זועק לשמיים, וזה בלתי אפשרי להגיד אחרת.

אני מקבל, כפי שאמרתי, כל החלטה שתתקבל ע"י הוועדה בעניין תגמולים, לכלל כוחות הבטחון והם חייבים להיות מוחלים על סוהרי שב"ס כמו חיילים, כמו שוטרים, כמו סוהרים, כמו שאני שב"כ ו'מוסד'.

אני רוצה להגיד דבר שהוא אבסורדי, בשב"ס יש כ-1,000 חיילים. בעקבות העברת מתקני הכליאה מהצבא לשב"ס, עברו 1,000 תקנים. זאת אומרת, אם תיווצר דינמיקה, שבה לכאורה תחליט הוועדה שסוהרי שב"ס יהיו כפי שמתייחסים, נגיד, לעובדי מדינה, הרי בתוך שב"ס יש 1,000 כאלה שהם חיילים. זאת אומרת, באותו בית סוהר, באותו אגף, יהיה אדם שהוא לפי הכללים של תגמולי צה"ל או תגמולי משהב"ט, ובאותו אגף עם אותם מדים, באותה משימה, יהיה סוהר של קבע, של שב"ס, שעליו לא יחולו הדברים.

א. גורן, יו"ר: החיילים לבושי מדים?

בני קניאק: שב"ס, כמוני. הם עושים טירונות בצבא, מועברים אליי, עושים אצלי הכשרה של עוד 8 שבועות ומצטרפים למשימות הבטחון של שב"ס. 1,000 כאלה, כפי שראיתם במספרים יש כ-8,000 סוהרים בשב"ס, בסה"כ. 1,000 מתוכם, דהיינו שמינית מהם, הם חיילים חובה. אני אדייק, כדי להיות מדוייק: 972 אם אני לא טועה, סוהרי חובה. מתוך השאר, יש כ-1,000 או 980 שהם לוחמים ביחידות המיוחדות, זה 'נחשון' 'מצדה' ו'דרור'.

א. גורן, יו"ר: מה ההבדל ביניהן?

בני קניאק: שלושת היחידות המיוחדות הן יחידות שמבצעות משימות כלל ארגוניות. יחידת 'נחשון' שמונה כ-850 לוחמים זאת יחידה שעוסקת בליווי גם של בטחוניים וגם של אסירים פליליים בין בתי הסוהר, מבתי הסוהר לבתי המשפט, ולכל המשימות האחרות.

....

יש לנו יחידה שניה, יחידת 'מצדה', זאת יחידת השתלטות שמטרתה לטפל באירוע השתלטות בתוך שב"ס כתוצאה מאירוע חריג. ...

היחידה השלישית היא יחידת 'דרור', זו בעצם יחידה מרכזית שעוסקת בטיפול בפשיעה בבתי הסוהר, בעיקר ובדגש על נושא הסמים.

כל שלושת היחידות האלה גם יחד, מייצרות כמעט כ-1,000 תקנים, 986. בעצם, כל השאר הם סוהרים רגילים, חלקם חיילים.

גם בתוך המתקנים שלי יש מספר מתקנים (בלי להיכנס לפרטים) של שב"כ, כשבחדר נמצא סוהר וחוקר של שב"כ ואני שואל את עצמי שאלה פשוטה: מה ההבדל בין שניהם ברמת הסיכון, בסיטואציה הזאת? אני מחבר את כל הדברים גם יחד, אני רוצה לסכם ולומר: קודם כל שב"ס הוא אחד הגורמים במעטפת הבטחון והחברה בישראל, שמאפשרת מימוש חוסנה של המדינה. סוהרי שב"ס עומדים באופן רציף אל מול הסכנות, והתגמול או התגמול שלהם חייב להיות בהתאם.

תנאי העבודה והמתח בשב"ס, יוצרים הסטה סטטיסטית לכיוון מחלות, יותר מאשר ארגונים אחרים, אבל הסברתי למה. ויש לזה הסבר, שלדעתי מופיע במחקרים ומוכיח את זה בצורה מהותית.

אמרתי שבשב"ס משרתים כמעט כ-1,000 תקנים, סוהרי חובה, וחלים עליהם, כמובן, הכללים של צה"ל.

והדבר האחרון שאני, ככה, מדבר מתוך הלב ומתוך ההרהורים של הרגש, אמרתי שאני חושב שזו תהיה טעות נוראית לנתק את סוהרי שב"ס מהכללים החלים על כוחות הבטחון. זה יפגע בצורה דרמטית על המוטיבציה לגיוס, זה יפגע באיכות המתגייסים ובעיקר ברמת הביצועים של הארגון שלי.

לכן אני חושב, כפי שאמרתי בפתיח הדברים שלי, אני חושב שנכון יהיה ששב"ס יהיה חלק ממערך הבטחון של מדינת ישראל וכל החלטה שטיפול בהקשר של הגורמים האחרים, יחול ויושת עלינו. תודה.

א. גורן, יו"ר: תודה רבה לך. מהניסיון האישי שלי, יחידת 'נחשון' שאני קלטתי אותם

בבתי המשפט, היתה ממש מופתית, במיוחד לאור הקודמים שלהם שבאו עם איזו זינזנה מסכנה, ואלו התחילו להגיע עם נשק ועם עשרות רכבים (אני קצת מגזים), וסדר ונקיון ומגיעים בזמן.

בני קניאק: ויודעים להילחם גם.

א. גורן, יו"ר: המשטרה שמה פנסיונרים בתפקיד הזה. אז בוא נגיד ש-1,000 אנשים

מתוך השב"ס, זה המבצעיות 'מצדה' 'דרור' ו'נחשון' ממש חיילים לכל עניין ודבר. מה בקשר ליתר הסוהרים? מהתרשמויות שלי, שביקרתי בבתי הסוהר בתקופה של גנות ועוד כשהייתי שופט שלום, אז לא נראה רמה גבוהה של סוהרים פשוטים? יש איזה שיפור במצב הזה?

בני קניאק: אני אומר לזכותו של גנות, שהוא קבע את הכללים של רובאי 5; הוא

קבע את הכללים של גיוס,

א. גורן, יו"ר: גם לגבי סוהר פשוט?

בני קניאק: כל סוהר חדש בשב"ס זה רובאי 5. אני אומר לך באחריות, השופט, רמת

הסוהרים היום, היא מהגבוהות ביותר שהיה הארגון הזה לאורך 60 שנות קיומו.

רמת הלוחמנות הנדרשת היום מסוהר, שונה לחלוטין. וכמובן שיש את

אותם סוהרים, מה שנקרא הוותיקים יותר, שאנחנו מתגאים בהם וחושבים שהם עושים עבודה מצויינת, אבל הארגון שלי – אין לי פה את הפילוח הזה, אם הייתם רוצים הייתי מביא אותו – 50% משב"ס היום, הם סוהרים מתחת לגיל 35. זאת אומרת, האוכלוסיה אצלי כתוצאה מהגידול העצום בסד"כ – לפני 4-5 שנים שב"ס היה עם 3,500 סוהרים, היום הוא עם 8,000.

לפני 3 או 4 שנים, שב"ס היה עם 14 אלף אסירים, היום הוא עם 25

אלף. אתם מבינים את הגידול? הגידול העצום יצר מצב שהאוכלוסיה

החדשה של הסוהרים, היא אוכלוסיה צעירה מאוד והאיכויות שלה הן

גבוהות מאוד. עכשיו, האיכויות הן פחות חשובות לי. מה שחשוב לי זה

רמת הצורך המבצעי שלהם ואני אומר לך, אני לא יכול היום להחזיק את בית סוהר כמו בית סוהר 'מגידו' או בית סוהר 'קציעות' בלי שיהיו שם לוחמים! יש לי שם צוות שנקרא צוות 'כתר'. בכל בית סוהר כזה. זה צוות שהם ברמת אימונים של לוחמים ביחידות מיוחדות בצבא, שמסוגלים להגיב למצב שבו תוקפים את בית הסוהר הזה. רבותי, אתה חייב לייצר מערך של סוהרים רגילים, לא 'נחשוני' ולא 'מצדה', סוהר שעומד על מגדל צריך לדעת לירות בנשק, צריך לדעת להסתער, כל הכללים החלים על חייל, על חתירה למגע, קיימים בשב"ס. א. גורן, יו"ר : סקירה מעניינת.

פרופ' יוסי תמיר : אני רוצה לשאול אותך שאלה, אולי קצת מוזרה : אז אם נניח היתה מתקבלת, בכל זאת, ההחלטה להפריט את בתי הסוהר והיו שם סוהרים ששייכים לחברה פרטית, אז גם הם היו אמורים להיות חלק מנכי צה"ל?

בני קניאק : תראה, זאת שאלה שנשאלתי גם בדיונים אחרים בהקשרים הדומים. אני חושב שלא, אני חושב שהכללים והציפיות מסוהר ב'קציעות' או מסוהר ב'עופר', או מסוהר באיזה בית סוהר שהוא ברמת סיכון מאוד גבוהה, הם לאין שיעור מאותו בית סוהר. אני מזכיר לך מי היה צריך להיות האסירים בתוך בית הסוהר המופרט (אם אתה יודע. אם לא, אז אני אגיד), זה אסירים שרמת הענישה שלהם מאוד מאוד נמוכה. זה בית סוהר שהוגדר אצלנו כבית סוהר ברמה מזערית וזה לא בית סוהר שרמת הסיכון בו גבוהה. ולכן לא, אני לא חושב שסוהרים שהיו בבית סוהר המופרט, היו צריכים להיות במשחק הזה. יחד עם זאת, אם היו שמים בתי סוהר מופרטים, שהם בתי סוהר שיש בהם אסירים בטחוניים, יכול להיות שהמשחק משתנה. אבל אני בוחן את רמת האיום בתוך מתקן, ודורש את רמת המקצועיות של הסוהרים שלי, ואת רמת הסיכון כתוצאה מהמקצועיות הזאת.

פרופ' יוסי תמיר : כן, אז אני אמשיך לפי גירסתך באמת, אז אם היתה אפשרות לעשות חלוקה, למשל, בין בתי הסוהר ולהפריד את הביטחוניים מהפליליים לחלוטין וכו' ולעשות בתי סוהר של אנשים שהם בעלי פשיעה של צווארון לבן וכן הלאה, אז העמדות שלך לגבי העניין עצמו של הנגישות של סוהרים לנכי צה"ל, היתה משתנה?

בני קניאק : לא! מהסיבה הפשוטה, קודם כל תפעולית זה לא אפשרי. אמרתי כ-18 בתי סוהר היום, יש בהם אסירים בטחוניים. 2. אני חושב שאוכלוסית האסירים הפליליים, בוודאי אותם 500 שדיברתי עליהם בסקירה, של ארגוני הפשיעה, הם מסוכנים. אני לא יודע מה רמת הסיכון, או להגדיר אותה, היא גבוהה יותר או נמוכה יותר, אבל הם מסוכנים. ולכן, אם תמצא בתוך הבליל הגדול הזה 54 סוהרים שבאמת התפקיד שלהם הוא כזה שאפשר להפוך אותם לפקידים במשרד האוצר, או פקידים במשרד הרווחה או עובדי מדינה, אז בסדר. אבל כשאתה מסתכל על התמונה הכוללת, קשה לי מאוד. אני חושב שיש הבדל ביניהם ואני חושב שההבדל הזה צריך לבוא לידי ביטוי בסוף, בתגמולים.

אביגדור קהלני : קודם כל אני שמח על הסקירה, אני רואה שיש מהפך גדול בשב"ס (אני מכיר את השב"ס מבפנים), דרך אגב לפני 10 שנים, 10% לא סיימו 8 כיתות. יש פה מהפך גדול מאוד, גם קבלת היחידות מצה"ל זה מהפך גדול וגם המתקנים המשטרתיים האיזוריים וכן הלאה. יישר כוח. אני רוצה לשאול אותך שאלה : אני יודע שיש הבדל, סוהר שתוך כדי מאבק נהרג, הוא מקבל הלוויה ממלכתית ; סוהר שבדרך הביתה בתאונת דרכים – לא.

איך אתם עושים את הפרדה הזאת, מי עושה את הפרדה? אתם עושים את זה, אגף השיקום עושה את זה? גוף חיצוני? איפה הפרדה – הוא נסע בדרך לבית הסוהר? אני יודע שיש הפרדה אצלכם, אז הייתי מבקש שתפרט איך אתם עושים את זה.

- בני קניאק : קודם כל תודה על השאלה, אביגדור. אני אומר ככה : ההחלטה לגבי הכללים של קבורת סוהרים היא שונה, או הכללים על שב"ס חלים בשונה מאשר בארגונים אחרים. הקביעה היא בעצם נקבעת ע"י אגף ההנצחה לא אגף השיקום, כי זו סוגיה שעוסקים בה אגף ההנצחה לא אגף השיקום.
- הכללים לגבי שב"ס הם כאלה : סוהר שנהרג במהלך תפקידו או עקב תפקידו, זה שני אלמנטים מצטברים : עקב ובמהלך, מוכר ע"י אגף ההנצחה ונקבר בקבורה צבאית או קבורה ממלכתית.
- האחרים, שנהרגו לדוגמא במהלך אירוע בבית או בנסיעה, בתאונה, לא מוכרים בשב"ס. אני אתן את המספרים. היום יש כ-39 משפחות שמוכרות ע"י אגף ההנצחה. זה לא כל הנספים של שב"ס, מכל הסוגים. כמובן שנכללים בזה כל אותם אנשים שנהרגו במהלך תפקידם, כתוצאה מפגיעה בהם וכן הלאה.
- אדם שלדוגמא מת מהתקף לב, בביתו, לא נקבר קבורה שב"סית, אביגדור קהלני : ההחלטה היא בידי האגף-
- בני קניאק : אגף הנצחה,
- אביגדור קהלני : משפחות,
- בני קניאק : כן, הם המחליטים.
- אביגדור קהלני : הם עושים את ההפרדה והם,
- בני קניאק : הם עושים את ההפרדה בהתאם לנסיבות האירוע. זה נמצא בכללים, אני לא יודע בדיוק איפה.
- פרומית כהן : זה נמצא בכללים של המועצה הציבורית להנצחת החייל וזו אחת הסוגיות שהוועדה,
- נחמה פרלמן : יש חוק בתי קברות צבאיים וצריך לעשות שם הגדרות מיוחדות, להגדיר למי יש זכאות לקבורה בבתי קברות צבאיים. לפי המצב היום, מה שתיארת זה נכון. מי שנפטר תוך כדי הפעילות שלו בשב"ס,
- נחמה פרלמן : למה הכלל הזה לא חל על שוטר?

- נחמה פרלמן : הוא חל גם על שוטר. גם הם קבורים בבתי קברות צבאיים.
- אביגדור קהלני : אותו כלל ממש?
לא, פרומית כהן :
- נחמה פרלמן : כן, סליחה, היום זה לא מוגדר בחוק. יש את זה בהוראות ורוצים להגדיר את זה בחוק, והמועצה הציבורית שומעת היום את כל הגופים והיא תחליט להמליץ, מה ייכנס בתוך החוק. איזה גופים יהיו. כיום המצב הוא כפי שהוא תיאר.
- בני קניאק : לא, אבל שב"ס הוא חריג. המשטרה, כל אדם שנפטר בעת שירותו מוכרז-
נחמה פרלמן : גם עקב מחלה את מתכוון?
כן, כן. בשב"ס אם אדם נפטר כתוצאה ממחלה, הוא לא מוכר. פרומית כהן : היתה הסכמה שאיננה כתובה, לגבי המשטרה. היא לא כתובה בחוק. היתה הסכמה שהם מוכרזים כחללים וזכאים להיקבר בבתי קברות צבאיים. הכרזה דומה לא נתנה לגבי שב"ס ובוזה בדיוק דנה עכשיו הוועדה של איצקוביץ.
- בני קניאק : אגב, אני הופעתי בפניהם, הוועדה של איצקוביץ שעוסקת בעניין, כמו שהופיעו אחרים, ודנו גם בעניין הזה.
- א. גורן, יו"ר : טוב, רב גונדר בני קניאק, הסקירה שלך היתה מאוד מקצועית, בגלל שאתה עברת גם מסלול צבאי (ראה את הכנפיים), היית סגן המפכ"ל, אז ראה משטרה, והיום אתה בשב"ס. אז באמת הסקירה לי שינתה משהו, זאת אומרת בקונצפציה, מפני שבינינו לבין עצמנו, חשבנו שב"ס סוגר דלת, פותח דלת, אבל כשהזכרת לי את כל המשימות העכשוויות וכל ההתפתחויות הביטחוניות והרמה של הלוחמים, ואומרים לשופט שאסור לו להפעיל את הידיעה השיפוטית שלו מותר לו רק לשמוע הכל מעדים, אפילו הוא יודע את זה – מכל מקום אני הבחנתי בשינוי הגדול שחל בתקופתך ובתקופת קודמך, ואנחנו מאחלים לך כל טוב. ואשקול את דבריך בכובד ראש.

בני קניאק : אני רוצה עוד פעם, להתנצל אם מישהו נפגע מהדברים שלי, איתו

הסליחה. לא התכוונתי לפגוע. תודה.

(תום הופעתו של רב גונדר בני קניאק בפני חברי הוועדה)

א. גורן, יו"ר : תודה. הישיבה נעולה.

תום הישיבה.